

**SEPEDI LELEME LA GAE: LEPHEPHE LA II
SEPEDI HOME LANGUAGE: PAPER II**

MARKING GUIDELINES

Meputso: 100

These marking guidelines are prepared for use by examiners and sub-examiners, all of whom are required to attend a standardisation meeting to ensure that the guidelines are consistently interpreted and applied in the marking of candidates' scripts.

The IEB will not enter into any discussions or correspondence about any marking guidelines. It is acknowledged that there may be different views about some matters of emphasis or detail in the guidelines. It is also recognised that, without the benefit of attendance at a standardisation meeting, there may be different interpretations of the application of the marking guidelines.

KAROLO YA A DINGWALO

A MO SWINA NGWANANA' THAKANA – SERUDU M. S. 1991

POTŠIŠO YA 1

Morero ke kgopolokgolo yeo mongwadi a ratago go e tšweletša ka sengwalo sa gagwe. Gore morero o tle o bonagale gabotse, mongwadi o diriša dithekniki tša thulaganyo, tekolanthago, tekolapejana, go hlakahlakanya ditaba, go lokologanya ditaba, poeletšo ya ditiragalo, bjalo bjalo. Thulano ke yona e godišago morero wa sengwalo.

Morero wa puku ye o lebane le mmolelwana wo: 'Mahlale a ja mong.'

- Lekope o tlogela mosadi wa gagwe yo a mo nyetšego mengwaga ye mentši. O ratana le Mmatlala. Mmatlala ke lekgarebe la mo motseng le le nago le bana ba babedi le monna yo mongwe.
- Lekope ga a sa hlompha mosadi wa gagwe ebile o mmitša moloi ka ge a bone kgarebe ya lerojana.
- Lekope o raka mosadi le barwa ba gagwe ka lebenkeleng gore a šale a ipshina le lekgarebe la gagwe, e lego Mmatlala.
- Lekope o nagana gore mosadi wa gagwe o nyaka go mo loya, ka ge a kwele Nadinadi a re o mmone a etšwa ga Matonya.
- Lekope o laela Mologadi gore a yo botša ba gabo gore o feditše ka yena, ge ba nyaka magadi a bona, ba ye go a tšea go mokgonyana wa bona yo mofsa, e lego Matonya.
- Lekope o fekeetšwa ke Mmatlala gomme o ba agela dintlo tša kgoparara yena le mmagwe Pebetse, mola a itebaditše barwa le mosadi wa gagwe.
- Lekope o ya lapeng la mogwera wa gagwe Nadinadi go mo kgopela gore e be hlatse ya gagwe tabeng ya gore o bone Mologadi ga Matonya gore taba ye e be sehlare sa ntšhirela.
- Lekope o theeletša Mmatlala ge a mo hlohleletša gore a hlale mosadi wa gagwe Mologadi gore a tle a kgone go nyala yena. Lekope ga a kgone go lemoga maanomabe a Mmatlala a go mo thubela lapa.
- Lekope ka ge a tlogetše Mologadi o thoma go phara batho (Nadinadi le Thomo) ka molato wa gore ba ratana le Mologadi.
- Ge Lekope a kgaogana le ba lapa la gagwe o tlogelela mosadi wa gagwe ntlo, a fa barwa ba gagwe dilaesense tšeo a rego ba swanetše go itšeela tšona go malome'a bona.
- Morago ga go hula Lekope mahumo a gagwe, Mmatlala o melela Lekope meno a ka godimo ka ge tatago bana ba gagwe a boile gae.
- Lekope o thoma go lemoga gore o dirile phošo ka go tlogela mosadi wa gagwe yo a mo hlompago, ka gore Mmatlala o thomile go se sa mo hlompha.
- Mmatlala o thoma go fela a sa robale gae gomme taba ye ga e thabiše Lekope.
- Lekope o lemoga gore Mmatlala o boelane le tatagobana ba gagwe, e lego Mokalabi gomme ge a mmotšiša ga a ganetše. Mmatlala o tšea bana o ba iša go tatagobona ntle le go tsebiša Lekope.
- Dikgwebo tša Lekope di thoma go tekateka ka ge Mmatlala a tšea tšhelete a ipolokela yona.
- Lekope o a lwala gomme Mmatlala ga a mo hlokomele. Yena le mmagwe ba mo rwalela bookelong ba mo tlogela gona ntle le go yo mo hlola.
- Mmatlala o sepela le thoto ka moka ya ka lebenkeleng le ya ka ngwakong wa bona, o tlogelela Lekope diaparo tša mmeleng fela.

- Lekope o šala ka boitsholo gomme o kgopela tshwarelo go Mologadi le barwa ba gagwe, o boela gae le bona.
Mantšu a Mologadi le Thomo a phethagala ka ge ba be ba fela ba botša Lekope gore o tla mo swina ngwanana' thakana. Lekope o swinegile, ya ba e le ge mahlale a jele mong.

Teori: (2)
Dintlha: (18)
Tšhomišo ya polelo: (10)

KEKANA, M. A. 1989 – NNETE FELA

POTŠIŠO YA 2

Bosenyi/Molato – Ke tiragalo ye e lego kgahlanong le molao wa naga.

- Bosenyi go ya ka sengwalo se bo lebane le bonokwane bja *masindikheiti* bja go fofiša khaete.
- *Masindikheiti* a hula dipanka ka go ngwalelana *ditšheke* tša bofora, ba ntšha tšhelete ye e sego ya bona dipankeng.
- *Masindikheiti* a na le dikgweba tše dingwe gore batho le maphodisa ba se makale gore ba tšea kae tšhelete.

Monyakišiši/Letseka – Letseka le nyakišiša bosenyi bjo bo tšwelelago pukung.

Monyakišiši e ka ba letseka la go hlhlwa goba la go se hlhlwe.

- Ariel Meso o tšwelela e le monyakišiši yo a sego a hlhlwa yo a nyakago go tseba nnete mabapi le diteng tša sengwalo sa Karabo se se tšweletšago bosenyi bjo bo dirwago ke *masindikheiti*.

Dinyakišišo – Bosenyi bo/ molato o a nyakišišwa gore mosenyi a otlwe.

- *Sindikheiti* e romela Bubbles go Ariel gore a yo tšea sengwalo se gomme phegelelo ya Bubbles e hloheletša Ariel go ba le tumo ya go bala sengwalo seo gore a kwe gore ke ka lebaka la eng se nyakwa ka tsela ye.
- Bubbles o tla ka leano la gore sengwalo se utswiwe. Tiragalo ye e lemoša Ariel ka makatika a Bubbles le gona ka ge a be a badile sengwalo seo o tseba se sengwe le se sengwe ka sona.
- Ariel o ipatametša go Bubbles gore a kgone go tseba tšohle ka *masindikheiti*. Ariel o kgopela Bubbles gore ba tšwe mmogo ba ye lefelong la go ithabiša go la Hellas.
- Ariel morago ga go dumela go felegetša Bubbles mmileng wa Mokwele, thapama o a tšwa o ya lefelong le go yo le lekola le go itlwaetša lona pele a ka tla le Bubbles.
- Ge tiragalo ya Mokwele e fetile Ariel o ba le dipotšišo tše di nyakago dikarabo fela Bubbles yo a swanetšego go di araba o a itwatša gore a se arabe dipotšišo tše a se a ipeakanya.
- Ariel ge a le mošomong, o tlelwa ke kgopolo ya go leletša Pula mogala gore a nyakišiša ka bophelo bja Bubbles. Seo sa mo thuša gore a utolle taba ya Kwena gore o tswalana bjang le Bubbles.
- Ariel o nyaka nnete go Bubbles mabapi le batho ba ba mo jago leonyane.
- Ariel o botšiša Bubbles gore ekaba o a amega bonokwaneng bja boMokaba?
- Ariel o rata go tseba ka tswalano ya Bubbles le Kwena le gore goreng Bubbles a re o swanetše go fetola sefatanaga sa gagwe lebenkeleng la OK.

- Bubbles o palelwa ke go araba dipotšišo tša Ariel gomme a tšhabela Themba. Ariel o mo romela molaetša ka mogwera wa gagwe Pula wa gore ge a sa boe pele letšatši le dikela, o ya maphodiseng go ba botša ditaba ka moka tše a di tsebago.
- Morago ga gore Bubbles a botše Ariel dinnete ka moka, Ariel o tšea sefatanaga sa gagwe o a sepela. Ge a le tseleng o ikwa a šutela kgole le nnete le lerato le le lego gona magareng ga gagwe le Bubbles gomme o retollela sefatanaga sa gagwe morago o boela go Bubbles. Ba kwana ka go ya maphodiseng.

Ditiragalo tše di tšhošago – ka ge mohuta wo wa sengwalo o lebane le bosenyi, go swanetše go ba le ditiragalo tša go tšhoša mmadi.

- Noko o phuruphutša phapoše ya Karabo ebile o hwetša sengwalo se Karabo a se ngwadilego ka sephiri sa *sindikheiti*, o tsebiša Mabusha gomme ba sekiša Karabo ka sengwalo se.
- Karabo o swarelelwa ka ntlong ebile o tšeelwa le dipatla tša go sepela, mafelelong go beakanywa polao ya gagwe.
- Mmileng wa Mokwele fao go bego go beakantšwe polao ya Ariel.
- Go lewa leonyane ga Ariel ge a be a eya Majaneng go Bubbles.
- Polao ya Noko ka mogwera wa gagwe Mabusha.

Kotlo – Ke ka fao bosenyi bo fedišwago ka gona, badirabokgopo ba hwetša kotlo.

- Kwena o bolawa ke bašomedi ba *sindikheiti* ka phošo.
- Noko o bolawa ke mogwera wa gagwe wa potego, Mabusha ka lebaka la bohlanogi bja gagwe.
- *Sindikheiti* e a thubja, *masindikheiti* a mangwe ao a šetšego a swieletwa kgolegong ka moka.
- Dithoto tša *masindikheiti* ka moka di thopša ke mmušo.

Teori: (02)
Dintlha: (18)
Tšhomišo ya polelo: (10)

GOBA

POTŠIŠO YA 3

Semelo sa Bubbles

Semelo ke dipharologantšho tše bohlokwa tše di kgethologanyago motho goba moanegwa go ba bangwe. Dintlha tše di utolla bomotho goba boitshwaro bja moanegwa pading.

Ditiro tša Bubbles

O na le boitshepo/boipoto

- Bubbles o šomiša bobotse bja gagwe go fihlelela tše a di nyakago.
- Ge a fihla dikantorong tša khomišinare, o thabišwa ke gore bašomedi ba gona ba kitimela go mo thuša mola ba hlokomologile batho bao ba lego molokolokong.
- O ipoditše gore ge a nyaka selo go motho wa monna o tla se hwetša ka go šomiša bobotse bja gagwe. Ge *sindikheiti* e mo laela go yo tšea sengwalo sa Karabo go Ariel ga a bone bothata bofe bjo bo ka mo šitišago gore a diriše Ariel thato ya gagwe.

O na le lerato

- O phološa Ariel mmileng wa Mokwele, fao go beakantšwego polao ya gagwe ka ge a tseba sephiri sa *sindikheiti*.
- O šireletša Ariel ge ba le Majaneng ka go botša tatagwe gore ge ba ka šitiša Ariel go ya mošomong le go mo kweša bohloko o tla ya maphodiseng a ba botša tšohle tše a di tsebago ka *sindikheiti*.
- Bubbles o tla ka kgopolo ya gore Karabo a thome go ngwala le go mo nyakela didirišwa ka moka tšeo a bego a di hloka gore a thome go ngwala, le ge a be a tshela molao wa tatagwe wa gore Karabo a se ke a fiwa selo.

Dipolelo tša Bubbles

O na le maaka

- *Basindikheiti* ba mo roma gore a yo tšea sengwalo o botša Ariel gore Karabo ga a gona fela o mo romile gore a tle a mo tšeele sengwalo go Ariel.
- Ka morago ga gore sengwalo se utswiwe o botša Ariel gore nnete ke gore Karabo o tšhabišitšwe gomme yena le tatagwe ba a tšhošetšwa.
- Ge Bubbles le Ariel ba le Hellas, Ariel o botšiša Bubbles gore ga se ba kwe selo go tšwa go batšhabiši ba Karabo le gore ke bomang. Bubbles a mmotša maaka ka gore ga ba ipolela maina fela tatagwe o tsebile Mello ka lentšu, ka morago a tla a lemoga Mokaba.
- Ge Ariel a nyaka go tseba gore ke ka lebaka la eng a tšea magato a go swana le ao a a tšerego lebenkeleng la OK mmileng wa Van der Walt a gore a tlogele koloi ya gagwe gona, Bubbles o mmotša maaka ka go re e no ba go kgonthišiša gore ga go batho ba ba mo jago leonyane le polokego ya bona mola a tseba gabotse gore ka nnete *sindikheiti* e mohlaleng wa bona.
- O boditše Pula gore lebaka la gore a tšhabe ke gore o lwele le Kwena le tatagwe ka lebaka la Ariel e le ge a nyaka go mo tswalela molomo.
- Ge ba le dijong Bubbles o botša Ariel maaka gore Karabo o wele a hlapa a gobatša leoto lona lela le gobetšego.

O na le lehufa

- O leka ka maatla go thopa lerato la tatagwe gore e be yena mmamoratwa wa tatagwe go fetiša Karabo yo e lego mojalefa la tatagwe.

O na le boikgogomošo

- Ge a tsena kgašong o hwetša masogana a mabedi ao a bego a jele koto yena ge a ba lebelela o bona ba swana le bao a hlwago a ba bona *šebining* ya baagišane ka tsela yeo ba bego ba apere ka gona.

Baanegwa ba bangwe ba reng ka yena.

Ke moradia

- Ge *sindikheiti* e laela Bubbles go boelela go Ariel, Karabo o mmotša gore o tla bona ge a ka kgona go phološa lefa leo a le thopilego ka go mo menola ka bomenetša maamong a go ba mojalefa, phenkgišanong yeo e bego e le gona gare ga bona ya sephiri.

Mongwadi o reng ka yena.

Ga a kgone go ikemela ka boyena.

O phela bophelo bja gagwe ka go thabiša tatagwe. O dira se sengwe le se sengwe se se tlogo thabiša Noko, Mohlala: Bubbles o palelwa ke go tšea sengwalo go Ariel ge a romilwe la mathomo fela ka ge a be a nyaka go kgahliša tatagwe, o dumela go boelela go Ariel la bobedi le ge a tseba gore Ariel ke motho yo bothata.

Ga a tshepagale.

- O a tseba gore ga a rate Kwena go swana le ka fao Kwena a mo ratago, fela ga a mmotše ka ge a lemogile gore lerato la bona le thabiša tatagwe. Ka go realo, ga a tshepagalele Kwena, tatagwe le batho ka moka ba ba thabišwago ke kamano ya bona.

Teori: (2)

Dintlha: (18)

Tšhomišo ya polelo: (10)

KAROLO YA B DITŠWELETŠWA TŠA TIRIŠANO

POTŠIŠO YA 4

4.1 Athikhele ya kuranta

Diteng

- Di be mabapi le dikoloto tše di imelago batho.

Sebopego

Se tšweletše dintlha tše di latelago:

- Leina la kuranta
- Letšatšikgwedi
- Letšatši
- Hlogo ya taba (Ka fonte ye kgolo)
- Leina la mmegi

GOBA

4.2 Pego ya dinyakišišo

Diteng

- Di be mabapi le tšhomišo ya diokobatši dikolong tše di phagamego.
- Boithekgo/ bokamorago bja pego
- Pego e ngwalwe ka lebaka le le fetilego.

Sebopego

- Hlogo ya ditaba (E ngwalwe ka ditlhakakgolo)
- Dihlogwana di ngwalwe ka ditlhakakgolo.
- Tšatšikgwedi
- Tšweletšo/ mafuri
- Dinyakišišo/Tharollo le Ditšhišinyo

LE

POTŠIŠO YA 5

5.1 Poledišano

Diteng

- Di be mabapi le thušo ye seapadi sa mmamoratwa se e filego bana ba mebileng.

Sebopego

Se tšweletše:

- Poledišano gare ga batho ba babedi e lego Ramaseo le Thato.
- Maina a diboledi a laetšwe ka letsogong la ngele gomme a latelwe ke kgorwana.
- Go šomišwe mothaladi wo mofsa go laetša seboledi sa go latela.
- Ditiragalo tša go fa babadi tshedimošo di ngwalwe ka mašakaneng.

GOBA

5.2 Bophelo bja mohu

Diteng

- Di be mabapi le bophelo bja seopedi sa go tuma motseng wa geno.

Sebopego

Se laetše dintlha tše di latelago ka mohu:

- Leina le sefane sa mohu
- Batswadi ba mohu
- Lefelo la pelego
- Letšatši la matswalo
- Dithuto tše a di fihleletšego
- Tša mošomo
- Diphihlelelo tše dingwe
- Letšatši le a hlokošetšego ka lona
- Se se hlotšego lehu la gagwe
- Meloko ye a e tlogelago
- Lefoko la taelo, mohlala: 'Robala ka khutšo Tlou'

RUBRIKI YA GO SWAYA PADI LE TIRAGATŠO

Dinyakwa	Kelo Meputso 30	O kgonne go fihlelela ditekolo tša bokgoni bja go ikgetha.	O kgonne go fihlelela ditekolo tša bokgoni bja maemo	O kgonne go fihlelela ditekolo tša bokgoni bja magareng	O fihleletše bokgoni bja motheo	Ga go bokgoni
DITENG: Tihalošo ya sererwa. Dikgopolo tša go tsenelela, peakanyo ya dikgopolo le kwešišo ya sengwalo.	20	Meputso 17–20 <ul style="list-style-type: none"> Tihalošo ye e tseneletšego ya sererwa. Dikgopolo le boiphetoletelo ke tša maleba tša maemo a godimodimo. Bohlatse bja maemo a godimodimo bja kwešišo ya ditiragalo tša sengwalo. 	Meputso 13–16 <ul style="list-style-type: none"> Tihalošo ye botse ya sererwa. Dikgopolo tše bofaganego le boiphetoletelo bja maemo a godimo. Bohlatse bja maemo a godimo bja kwešišo ya ditiragalo tša sengwalo. 	Meputso 9–12 <ul style="list-style-type: none"> Tihalošo ya magareng ya sererwa. Boiphetoletelo ke bja magareng. Bontši bja dikgopolo bo a kwešišega. 	Meputso 5–8 <ul style="list-style-type: none"> Tihalošo le kwešišo ya sererwa ke tša motheo. Boiphetoletelo ga se bja go kgotsofatša Dikgopolo ga di hlalošwe ka botlalo. 	Meputso 0–4 <ul style="list-style-type: none"> Ga go tihalošo ya sererwa. Dikgopolo di hlakahlakane.
SEBOPEGO LE POLELO: Tatelano le tlemagano ye botse ya dikgopolo. Tšhomišo ya polelo le mopeleto wo o nepagetšego, segalo le setaele e be tša maleba.	10	Meputso 8–10 <ul style="list-style-type: none"> Diphošo tša mopeleto ke tše dinnyane. Polelo, setaele le segalo ke tša maemo a godimodimo. Sebopego se tšweletša tatelano le tlemagano ye botsebotse ya dikgopolo ebile di a kgotsofatša. 	Meputso 6–7 <ul style="list-style-type: none"> Diphošo tša mopeleto ga se tše dintši. Polelo, setaele le segalo ke tša maemo a godimo. Sebopego se tšweletša tatelano le tlemagano ye botse kudu ya dikgopolo ebile di a kgodiša. 	Meputso 4–5 <ul style="list-style-type: none"> Diphošo tša mopeleto ke tša magareng. Tirišo ya polelo, segalo le setaele di a kgotsofatša. Sebopego se tšweletša tatelano le tlemagano ye botse ya dikgopolo ebile di a kwešišega. 	Meputso 2–3 <ul style="list-style-type: none"> Tirišo ya polelo ke ya motheo ya diphošo tše dintši tša mopeleto. Tatelano le tšweletšo ya dikgopolo ga e kgotsofatše. 	Meputso 0–1 <ul style="list-style-type: none"> Polelo ga e kwešišega e tletše ka diphošo tše dintšintši tša mopeleto. Sebopego ga se sa maleba. Dikgopolo di hlakahlakane.

RUBRIKI YA GO SWAYA DITŠWELETŠWA TŠA TIRIŠANO

Dinyakwa	Meputso [20] Kelo	Bokgoni bja go ikgetha.	Bokgoni bja maemo.	Bokgoni bja magareng.	Bokgoni bja motheo.	Ga go bokgoni
DITENG Diteng e be tša maleba Dintlha di fiwe ka nepagalo ntle le go kgopamiša nnete.	10	Meputso 10–9 <ul style="list-style-type: none"> Bokgoni bja go araba potšišo ke bja maemo a godimodimo. Tsebo ye e tseneletšego ya dinyakwa tša setšweletšwa. Tlemagano ya diteng le dikgopolo ke ya maemo a godimodimo. 	Meputso 8–7 <ul style="list-style-type: none"> Bokgoni bja go araba potšišo ke bja maemo a godimo. Tsebo ya maemo a godimo ya dinyakwa tša setšweletšwa. Tlemagano ya diteng le dikgopolo ke ya maemo a godimo. 	Meputso 6–5 <ul style="list-style-type: none"> Bokgoni bja go kgotsofatša bja go araba potšišo. Tsebo ya magareng ya dinyakwa tša setšweletšwa. Tlemagano ya diteng le dikgopolo ke ya magareng. 	Meputso 4–3 <ul style="list-style-type: none"> Bokgoni bja go araba bo laetša tsebo ye nnyane ya go araba mohuta wo wa potšišo Tsebo ya motheo ya dinyakwa tša setšweletšwa. Tlemagano ya diteng le dikgopolo ga e kgotsofatše 	Meputso 2–0 <ul style="list-style-type: none"> O paletšwe go fihlelela ditekolo. Ga go tlemagano ya diteng le dikgopolo. Dikgopolo di hlalošwa ka boripana.
SEBOPEGO Sebopego sa maleba le botelele bjo bo lekanetšego.	4	Meputso 4 <ul style="list-style-type: none"> Sebopego ke sa maleba sa go sepelelana le setšweletšwa. 	Meputso 3 <ul style="list-style-type: none"> Sebopego ke sa maleba eupša se na le diphošwana tše mmalwa. 	Meputso 2 <ul style="list-style-type: none"> Sebopego ke sa maleba eupša se na le diphošo tše dintšinyana. 	Meputso 1 <ul style="list-style-type: none"> Setšweletšwa ga se tšweletše sebopego sa maleba, se tletše ka diphošo. 	Meputso 0 <ul style="list-style-type: none"> Ga go na sebopego
SETAELE LE POLELO Retšistara, segalo, mohola, tlotlontšu, tlhamego ya mafoko le mopeleto, maswaodikga, tšhomišo ya polelo ya maleba.	6	Meputso 6 <ul style="list-style-type: none"> Polelo le tlotlontšu di hlamegile ebile di na le maatlakgogedi. Ga go diphošo tša mopeleto. Segalo, retšistara le setaele di sepelelana kudu le morero. 	Meputso 5 <ul style="list-style-type: none"> Polelo le tlotlontšu di hlamegile gabotse ebile ga go na diphošo tše dintši tša mopeleto. Segalo, retšistara le setaele di sepelelana gabotse le morero. 	Meputso 4 <ul style="list-style-type: none"> Polelo e a kgotsofatša fela e na le diphošwana. Diphošo tša mopeleto ke tša magareng. Segalo, retšistara le setaele ke tša maleba 	Meputso 3–2 <ul style="list-style-type: none"> Polelo ga se ye e nepagetšego ebile e tletše ka diphošo tša mopeleto tseo di hlakahlakanyago setšweletšwa. Segalo, retšistara le setaele ga di sepelelane gabotse le morero. 	Meputso 1–0 <ul style="list-style-type: none"> Polelo e hlakahlakane ebile e tletše diphošo tša mopeleto. Segalo, setaele le retšistara ga di sepelelane le morero.

Palomoka: 100